

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Григорчук Дарини Вікторівни
«УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ В
УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю – 051
економіка (галузь знань 05 соціальні та поведінкові науки).

Актуальність теми дисертаційної роботи

Актуальність теми дисертаційної роботи не викликає сумнівів. Економіка України в цілому, і туристична індустрія зокрема, на даний час переживають кризу через масштабне військове вторгнення Росії на територію України. У цих умовах на соціально-економічний розвиток впливають багато чинників, серед яких важливе місце займає євроінтеграційна політика України. Окрім того, на сьогоднішній день туризм є однією з тих галузей економічної діяльності, що має значний вплив на економічне зростання, зайнятість та соціальний розвиток Європейського Союзу. Єврокомісія підкреслює, що туристична індустрія є потужним інструментом у боротьбі з економічними кризами та безробіттям. Зазначене свідчить про актуальність та своєчасність даного наукового дослідження та підтверджує необхідність розроблення платформи повоєнного відновлення та управління розвитком туристичної індустрії України в умовах євроінтеграції, що є метою дисертаційної роботи Григорчук Дарини Вікторівни.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами і темами

Дисертаційну роботу виконано в рамках наукових тем кафедри смарт-економіки Київського національного університету технологій та дизайну: «Детермінанти трансформації економіки України в контексті реалізації цілей сталого розвитку (макро-, мезо-, мікрорівень)» (реєстраційний номер 0120U103028), в межах якої автором розроблено науково-методичний підхід щодо визначення сутнісних зв'язків і відносин між поняттями «туристична індустрія» та «туристична галузь» і здійснено типізацію туристичного

простору України на основі специфіки туристичних дестинацій; «Цифрова економіка як передумова структурних, інтеграційних трансформацій вітчизняних бізнес-процесів в умовах глобалізації» (реєстраційний номер 0119U103116), у межах якої автором запропоновано графічну модель інноваційних рішень та надано практичні рекомендації щодо впровадження конкретних IT-новацій в туристичній сфері.

Основні наукові положення, висновки і пропозиції, що сформульовані в дисертації, їх наукова новизна, ступінь обґрунтованості та достовірності

На основі детального вивчення поданої до захисту дисертації Григорчук Д.В. «Управління розвитком туристичної індустрії України в умовах євроінтеграції» та опублікованих за темою дослідження наукових статей та праць апробаційного характеру, можна стверджувати, що дослідження містить системну сукупність наукових положень, висновків і рекомендацій, які відзначаються науковою новизною, і практичною цінністю, серед яких особливої уваги заслуговують наступні.

Так, зокрема, автором вперше сформовано платформу повоєнного відновлення та управління розвитком туристичної індустрії в умовах євроінтеграції, яка базується на врахуванні взаємозв'язків між стійкістю та вразливістю туристичної галузі, що усуває прогалину в розумінні динаміки, пов'язаної з нелінійним розвитком туризму, що є результатом конфліктів за умови політичної нестабільності та може слугувати науковою базою для прийняття управлінських рішень (с.155-169).

Автором удосконалено понятійно-категоріальний апарат управління розвитком туристичної індустрії шляхом надання авторського визначення сутності євроінтеграційної політики розвитку туристичної індустрії як комплексної діяльності кожної конкретної держави в галузі туризму як сфери суспільного життя, мета якої полягає у створенні законодавчих передумов та виконавчих ініціатив для здійснення інтеграції держави в ЄС шляхом

приведення її у відповідність нормам, вимогам та стандартам Європейського Союзу, яке, на відміну від наявних підходів, враховує усі аспекти формування та реалізації євроінтеграційної політики розвитку, що надає можливість цілісно сформулювати платформу цієї політики та програму її реалізації (с.142-150).

Заслуговують на увагу авторські визначення сутності понять «туристична індустрія» та «туристична галузь», оскільки авторка чітко розмежовує ці два поняття за ознакою ролі в економіці, що, на відміну від існуючих підходів, дозволяє розвинути систему управління розвитком туризму в Україні (с.51).

Представляє інтерес запропонований у дисертаційній роботі науковий підхід до визначення напрямків розвитку туристичної індустрії України, згідно з яким їх представлено у вигляді графічної моделі інноваційних рішень у контексті євроінтеграційного розвитку, основними елементами якої є конкретні типи інноваційних рішень, специфічні характеристики туристичних послуг, рекомендовані напрямки діяльності та безпосередньо ІТ-новації в туристичній сфері, що дозволить досягти цілей євроінтеграційного розвитку туристичної індустрії України (с.107).

Елементи наукової новизни містить науково-методичний підхід авторки до економіко-математичного оцінювання ефективності управління розвитком туристичної індустрії, який враховує умови євроінтеграції та глобальних викликів сучасності та побудований на основі критеріальної карти розвитку сталого туризму в умовах євроінтеграції, що дозволяє оцінити чинники, які формують той чи інший критерій та є основою розвитку сталого туризму в умовах євроінтеграційного курсу України (с.171-178). Цікавим є авторський підхід до типізації туристичного простору, де авторка виокремлює п'ять основних його типів – екологічний туристичний простір, курортний туристичний простір, урбаністичний туристичний простір, подієвий туристичний простір, міфологічний туристичний простір, - та відзначає для кожного з них характерну наявність шести стадій зміни, що, на думку авторки,

сприятиме формуванню платформи розвитку туристичної індустрії України в умовах євроінтеграції (с. 47 – 48). Зазначені наукові положення, висновки і рекомендації достатньо глибоко обґрунтованими з точки зору теорії та практики. У роботі використано ряд фундаментальних наукових праць та достатню кількість джерел; список використаних джерел містить 129 найменувань. Дисертант вміло використовує широкий арсенал методів наукового дослідження, які відповідають змісту поставлених у роботі завдань. Робота ґрунтується на широкій статистичній базі та результатах емпіричних досліджень.

Новизна отриманих автором результатів дисертації забезпечена використанням автором комплексного підходу при виконанні наукового дослідження та методологічно вірно визначеною логічною схемою його проведення з використанням реальної інформаційної бази та результативних економіко-статистичних методів. Це підтверджує структура дисертації.

Зміст дисертації та її виклад свідчать про завершене наукове дослідження, в якому представлено нове розв'язання конкретного наукового завдання – розроблення платформи повоєнного відновлення та управління розвитком туристичної індустрії України в умовах євроінтеграції. Дисертант оперує відповідним термінологічним апаратом. Роботу виконано згідно вимог до оформлення наукових праць. Структура і зміст дисертаційної роботи повністю відповідають поставленим у дослідженні завданням згідно мети. Ступінь наукової обґрунтованості положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації з погляду сучасних науково-теоретичних досліджень та питань практичної реалізації, є достатнім. Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертаційної роботи.

***Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій
дисертації в опублікованих наукових працях***

Основні результати і висновки дисертації знайшли відображення у 13 наукових працях. Зокрема 4 статті опубліковані у фахових наукових виданнях

України, 2 статті опубліковано в іноземних періодичних виданнях, 2 одноосібні розділи у 2 колективних монографіях та 5 публікацій апробаційного характеру.

Основні результати дослідження доповідалися та отримали схвалення на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та семінарах: науковий семінар «Дослідження проблем гуманітарної освіти» (м. Київ, 15 листопада 2018 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Цифрова трансформація та інновації в економіці, праві, державному управлінні, науці і освітніх процесах» (м. Київ-Буковель, 18-21 березня 2019 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Домінанти соціально-економічного розвитку України в умовах інноваційного типу прогресу» (м. Київ, 26 березня 2020 р.); XXI Міжнародний науковий семінар «Сучасні проблеми інформатики в управлінні, економіці, освіті, подоланні наслідків Чорнобильської катастрофи в умовах воєнного стану» (м. Київ-оз.Світязь, 4-8 липня 2022 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Імперативи економічного зростання в контексті реалізації Глобальних цілей сталого розвитку» (м. Київ, КНУТД, 25 квітня 2023 р.).

Наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист, одержані автором самостійно. Із наукових публікацій, які видано у співавторстві, у дисертації використано ті ідеї та наукові положення, що є результатом особистої роботи автора.

Отже, авторкою дотримані вимоги п. 8,9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, щодо кількості публікацій, відповідності опублікованих результатів тим, що містяться у дисертації, апробації її основних положень.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів

дослідження

Теоретичне та практичне значення представленої дисертаційної роботи є беззаперечним. Теоретичну базу дослідження склали фундаментальні положення економічної науки, загальнонаукових і спеціальних методів філософського пізнання, наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених – фахівців у проблематиці розвитку туристичної індустрії в аспекті євроінтеграційних процесів. У ході дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи: діалектичний та абстрактно-логічний – для теоретико-методологічних узагальнень, визначення сутності розвитку туристичної індустрії в Україні з урахуванням специфіки його функціонування в умовах глобальних політичних викликів сучасності, визначення сутності розвитку туризму в Україні, формулювання відповідних висновків; порівняння - для аналізу фактичних статистичних даних звітного періоду та порівняння їх з показниками попередніх років; аналітичні групування - для встановлення зв'язків і залежностей між чинниками та ефективністю існуючих напрямків розвитку туризму, а також у рамках визначення критеріїв розвитку сталого туризму в умовах євроінтеграційного курсу України; моделювання – під час оцінювання розвитку туристичної індустрії України в умовах євроінтеграції та глобальних викликів сучасності.

Обґрунтовано та сформовано вихідні теоретичні положення щодо типізації туристичного простору, в рамках якої виокремлено п'ять основних його типів: екологічний туристичний простір, курортний туристичний простір, урбаністичний туристичний простір, подієвий туристичний простір, міфологічний туристичний простір, для кожного з яких характерною є наявність шести стадій зміни, відмінність якої від існуючих підходів полягає у виокремленні кожного типу на основі специфіки туристичних дестинацій, що сприятиме формуванню платформи розвитку туристичної індустрії України в умовах євроінтеграції.

Теоретичне та практичне значення мають авторські пропозиції щодо впровадження в практику управління розвитком туристичної галузі України

на розроблення платформи повоєнного відновлення та управління розвитком туристичної індустрії України в умовах євроінтеграції.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні результати наукового дослідження доведено до рівня прикладних розробок та науково-методичних пропозицій і організаційно-методичних рекомендацій щодо розроблення платформи економічного розвитку туристичної індустрії України в умовах євроінтеграції, які використані: Дніпропетровською обласною державною адміністрацією у практичній діяльності для розвитку туризму в регіонах України та формування регіональної політики розвитку туризму в умовах євроінтеграції (довідка № 002735 від 18 серпня 2023 р.); Всеукраїнською асоціацією туристичних операторів для надання рекомендацій щодо розробки національної стратегії просування туристичних дестинацій України та поліпшення маркетингу національного туристичного продукту (довідка №67/1 від 19 вересня 2023 р.); Асоціацією готельних об'єднань та готелів міст України пропозиції щодо інноваційних можливостей та рішень в контексті євроінтеграційного курсу розвитку туристичної галузі України (довідка № 73 від 24 листопада 2022 р.); Теоретичні розробки та практичні результати дисертаційної роботи використовуються в освітньому процесі Київського національного університету технологій та дизайну МОН України, зокрема під час розроблення та викладання дисципліни «Міжнародна економіка» (довідка № 05-55/1950 від 19.09.2023 р.).

Відсутність порушення академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушень академічної доброчесності. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації є достатнім.

Дискусійні положення та зауваження

Оцінюючи представлену дисертаційну роботу в цілому позитивно, слід

відмітити такі дискусійні положення та висловити наступні зауваження.

1. У розділі 1 в п. 1.1. «Філософія сутності туризму як основи функціонування туристичної галузі» автором розкрито сутність поняття «туризм» переважно з філософської точки зору. Доцільно було би більше уваги присвятити визначенню цього поняття з економічної та соціальної точки зору.

2. У п.1.2. «Методичні підходи до управління розвитком туристичної індустрії» недостатньо широко розкрито сутність поняття «управління розвитком туристичної індустрії» та підходи до його трактування. Деякі методичні підходи до управління розвитком туристичної галузі наведено в тексті п.1.2 (с. 50-51, с. 54), але, на наш погляд, вони потребують більш ґрунтовного розкриття.

3. Авторкою слушно і детально розкрито питання євроінтеграційної політики в контексті управління розвитком туристичної індустрії. Вважаємо, що було б доцільним приділити більше уваги інноваційному розвитку туристичної індустрії в контексті євроінтеграційної політики ЄС.

4. У п. 2.3 розділу 2, де авторка досліджує специфіку євроінтеграційного курсу управління розвитком туристичної індустрії України в контексті глобальних викликів. На наш погляд, варто було навести окремо та унаочнити систематизацію глобальних викликів сьогодення, що впливають на управлінські рішення щодо розвитку туристичної індустрії України.

5. У третьому розділі роботи в межах оцінювання чотиривимірного простору ефективності управління сталим розвитком туристичної індустрії в умовах євроінтеграційного курсу України бажано було надати також альтернативні шляхи вирішення проблеми максимізації зазначених показників за рахунок окремих інструментів стимулюючої державної політики.

У цілому наведені зауваження та дискусійні положення не знижують загальної теоретичної та практичної значущості, обґрунтованості й достовірності основних положень дисертації.

Загальна оцінка роботи та її відповідність встановленим вимогам

Детальне ознайомлення з дисертаційною роботою та опублікованими працями дозволяє зробити висновок, що дослідження Григорчук Д.В. на тему «Управління розвитком туристичної індустрії України в умовах євроінтеграції» виконане з урахуванням актуальності теми.

Представлені наукові результати дисертаційної роботи, які пройшли експериментальну перевірку, прикладне впровадження, дозволяють дійти висновку, що дисертація Григорчук Дарини Вікторівни на тему «Управління розвитком туристичної індустрії України в умовах євроінтеграції» за своїм змістом, теоретичним обґрунтуванням, новизною наукових результатів є самостійною, завершеною науковою працею, яка за назвою, метою та завданнями, об'єктом та предметом, структурою дослідження, представленими науковими розробками відповідає спеціальності 051 «Економіка», за формою і змістом відповідає вимогам викладеним у «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та вимогам наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017 р. № 40.

Авторка дисертації «Управління розвитком туристичної індустрії України в умовах євроінтеграції» Григорчук Дарина Вікторівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук,
професор кафедри готельно-ресторанного
бізнесу Державного торговельно-
економічного університету

Мирослава БОСОВСЬКА